

Област Сливен

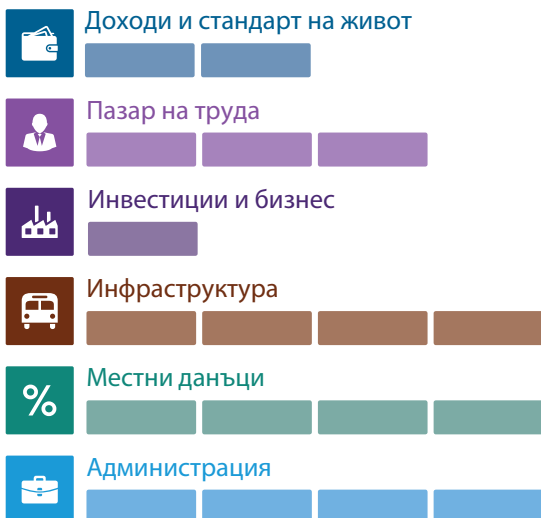
▶ Население (2021)	172 690
▶ Територия (кв.км)	3544
▶ Брой на населените места	110
▶ Дял на населението в градовете (%)	65,4

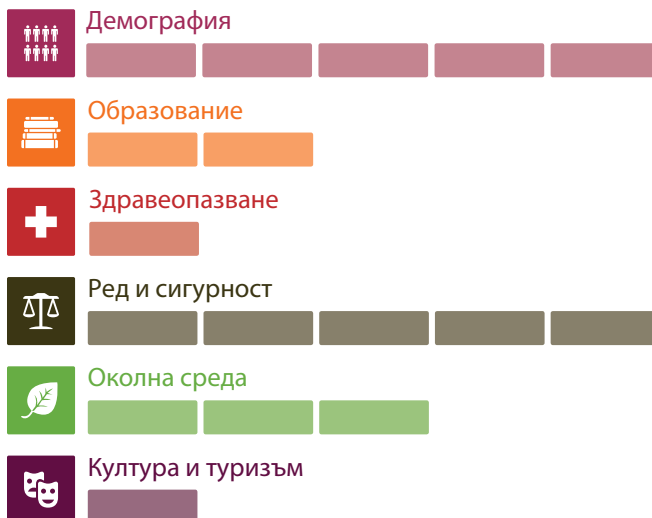
Въпреки че brutният вътрешен продукт на човек от населението в област Сливен нараства, той е сред най-ниските в страната. Понижаването на икономическата активност е съпроводено от свиване и на заетостта, и на безработицата. Предизвикателство за пазара на труда остава образователният статус на работната сила. Инвестиционната активност е изключително слаба. Базовата физическа инфраструктура продължава да бъде на сравнително добро ниво. Ставките върху търговията на дребно и таксиметровият превоз са значително по-ниски от средните в страната. Прозрачността в работата на общините в областта остава висока.

Демографската картина в областта я нарежда на едно от челните места в страната. В същото време по образователните и здравните показатели Сливен е най-слабо представящата се област. Отличава се със силен недостиг както на общо-практикуващи лекари, така и на специалисти. Относителният брой на престъпленията в областта е близък до средния, но разкриваемостта им е значително по-висока. Предизвикателство остава ниският дял на населението в жилища с достъп до обществена канализация. Културният и туристическият сектор в областта са сравнително слабо интензивни.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

Въпреки че брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Сливен нараства, и то с по-висок от средния ръст, той е сред най-ниските в страната (заедно със Силистра и Хасково) през 2021 г. – 10,4 хил. лв. (при 20,2 хил. лв. в страната). Заплатите и пенсиите в областта също се увеличават. Годишната брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 14,0 хил. лв. (при 18,7 хил. лв. в страната). Средната месечна пенсия достига 503 лв. (при 537 лв. в страната).

Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е значително по-висок от средната стойност – 29,2% в областта при 22,9% в страната през 2022 година.

Пазар на труда ■■■■

Делът на населението в трудоспособна възраст в областта е сравнително нисък – 55,0% (при 58,5% в страната) през 2022 година. Икономическата активност намалява за втора поредна година през 2022 г. и коефициентът ѝ достига 65,9% (при 73,6% в страната). Това свиване в активността е съпроводено от едновременно намаляване и на заетостта, и на безработицата. Коефициентът на заетост е 60,5% (при 70,4%), а този на безработицата – 7,9% (при 5,2% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава образователният статус на работната сила. Делът на населението на 25–64 години с основно и по-ниско образование в областта намалява до 37,8% (при 16,0% в страната), но продължава да е най-високият в страната през 2022 година. Делът на висшестите пък се увеличава до 21,1% (при 29,8% в страната).

Същевременно демографската картина в областта е благоприятна – коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е най-високият в страната със стойност от 87,4% (при 65,7% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 87 младежи, които ще се влеят в работната сила.

Инвестиции и бизнес ■■

Инвестиционната активност в област Сливен е изключително слаба и областта се нарежда на последно място в тази категория. Броят на нефинансовите предприятия е 39 на хиляда души от населението през 2021 г. и се запазва сравнително нисък – средно за страната показателят е 60 предприятия на хиляда души. Размерът на вътрешните и външните инвестиции също остава нисък. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи са 1,2 хил. лв. на човек (при 3,1 хил. лв. на човек в страната). Чуждестранните преки инвестиции са 726 евро на човек и намаляват спрямо предходната година, увеличавайки разликата със средния им обем в страната до над пет пъти.

Произведената продукция в областта е 14,2 хил. лв. на човек (при 31,2 хил. лв. в страната).

Сливен е и областта с най-ниска степен на усвояване на европейски средства. Към 30 юни 2023 г. стойността на изплатените суми по оперативните програми е 1598 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства е усвоила община Сливен, но и там сумата е далеч под средните стойности.

Инфраструктура ■■■■■

Базовата физическа инфраструктура в област Сливен продължава да бъде на сравнително добро ниво. Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта е сравнима със средната за страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително висок и през 2022 г. – 22,2% (при 18,5% в страната).

Сливен продължава да е областта с най-висок дял на пътната настилка в добро състояние – 68% (при 41% за страната) през 2022 година. Делът на домакинствата с достъп до интернет намалява и е сравнително нисък.

Местни данъци ■■■■■

Средното ниво на ставките върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост през 2023 г. в областта е по-високо от това в страната. Същевременно ставките върху търговията на дребно и таксиметровия превоз са значително по-ниски от средните. Данъците върху превозните средства са съизмерими със средните в страната.

В рамките на областта най-високи са средните данъци в община Сливен, а най-ниски – в община Твърдица.

Администрация ■■■■■

Сливен е сред областите със сравнително добро представяне в категорията, представяща работата на администрацията. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство са много високи през последните две години. Самооценките за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ остават по-ниски от средните, но и те нарастват през 2023 година.

Прозрачността в работата на органите на местното самоуправление продължава да се повишава и през 2023 г. достига средно 80,5% в областта (при 70,3% в страната). Тя отново е втората най-високо оценена след тази в област Добрич.

Делът на собствените от общите приходи в общините от областта през 2022 г. е 21,6% (при 29,0% в страната), а покритието на общинските разходи с местни приходи – 87,4% (при 84,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■■■

Демографската картина в Сливен подрежда областта на едно от челните места в страната и през 2022 година. Естественят прираст е вторият най-висок в страната (след този в столицата) с коефициент от $-5,9\%$ (при $-9,7\%$ в страната). В същото време областта успява и да привлече население и коефициентът на механичен прираст е положителен, макар и не много висок – $0,6\%$.

Коефициентът на възрастова зависимост, показващ съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години, в област Сливен се повишава, но първенството на областта се запазва със $117,4\%$ (при $165,9\%$ за страната). По-ниско от средното остава и съотношението на населението на над 65 години към това на 15–64 години – $37,5\%$ (при $37,7\%$ в страната). Делът на градското население в областта е сравнително нисък – $65,4\%$ (при $73,6\%$ за страната), но гъстотата, измерена чрез средния брой лица, живеещи на единица площ от територията на населените места, остава втората най-висока в страната след тази в столицата.

Образование ■■■

Сливен е областта с най-ниска оценка по образователните показатели. Делът на второгодниците остава най-високият в България – със стойност от $3,6\%$ той е тройно по-висок от средния ($1,2\%$) през 2022 година. Коефициентът на записване на населението в V–VII клас пък намалява и е най-ниският в страната.

Съответствието между професионалното образование и профила на местната икономика е високо – $61,9\%$ (при $53,6\%$ в страната) през 2023 г., което е продиктувано от високите нива на прием и на заетост в сектора на промишлеността и от ниските в ИКТ сектора и строителството.

Резултатите на учениците са ниски и през 2023 година. Средният успех на учениците на националното външно оценяване по математика след VII клас е $25,3$ т. (при $35,3$ т. в страната) и е най-слабият в България. Резултатите на матурата по български език и литература също са сравнително ниски – „Добър“ $3,65$ (при „Добър“ $3,93$ в страната), а делът на слабите оценки е $23,0\%$ (при $17,9\%$ в страната).

Здравеопазване ■■

Сливен е областта с най-ниска оценка в сферата на здравеопазването – отчита се силен недостиг както на общопрактикуващи лекари, така и на специалисти. Един общопрактикуващ лекар в областта се грижи средно за 1859 души (при 1678 души на лекар в страната). Броят на леглата в многопрофилните болници също продължава да е сравнително нисък – $4,9$ на хиляда души (при $5,9$ на хиляда души в страната) през 2022 година.

Броят на преминалите за лечение болни в местните болници пък е нисък (180 на хиляда души при 235 на хиляда души в страната), което може би означава, че населението търси

здравни грижи извън областта. Делът на здравноосигурените е $90,3\%$ (при $93,5\%$ в страната). Средната продължителност на живота също е сравнително ниска.

Ред и сигурност ■■■■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта е близка до средната, но правораздаването е значително по-бързо и през 2022 година. Един съдия в област Сливен разглежда средно по $9,8$ дела месечно (при $10,1$ дела на месец за страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 93% (при 89% в страната), а на висящите дела – 7% (при 12% в страната).

Относителният брой на престъпленията в областта е близък до средния, но разкриваемостта им е значително по-висока. През 2022 г. в област Сливен са регистрирани $11,3$ престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души от населението (при $11,6$ на хиляда души в страната). Разкриваемостта им е 60% (при 49% в страната).

Околна среда ■■■■

Обемът на образуваните битови отпадъци в областта е близък, но под средния за страната – 403 кг на човек годишно в областта при 445 кг на човек в страната през 2021 година. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци пък е почти равен на средния – 73% в областта при 74% в страната.

Предизвикателство остава ниският дял на населението в жилища с достъп до обществена канализация ($62,6\%$ при $74,8\%$ в страната) и с такава, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води ($56,7\%$ при $66,8\%$ в страната).

Делът на горската територия е сравнително висок – 42% (при 33% в страната), а този на нарушената – около средния. Близки до средните са и инсталираните ВЕИ мощности спрямо броя на населението.

Култура и туризъм ■■

Културният живот в областта е сравнително слабо интензивен. Посещенията в кината нарастват, но остават в пъти по-ниски от средните спрямо населението – 70 на хиляда души (при 590 на хиляда души в страната) през 2022 година. Посещенията в театрите също са чувствително по-малко – 81 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната). Повече от средните, макар и с малко, пък са посещенията в библиотеките – 605 на хиляда души (при 584 на хиляда души в страната).

Туристическият сектор е слабо застъпен и през 2022 година. Броят на леглата в местата за настаняване е 13 на хиляда души (при 55 на хиляда души в страната), а реализираните нощувки – 527 на хиляда души (при 3739 на хиляда души в страната). Делът на наетите в културата, спорта и развлеченията е тройно по-нисък от средния.

Ключови показатели за област Сливен

Индикатори на икономическото развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	8616	10 439	n.a.	20 212
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 370	14 033	n.a.	18 733
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	34,4	32,0	29,2	22,9
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	57,0	57,2	55,0	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	65,0	62,4	60,5	70,4
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	11,0	8,4	7,9	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	36,2	38,2	37,8	16,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,4	20,1	21,1	29,8
Произведена продукция (лв./човек)	11 974	14 238	n.a.	31 242
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1075	1234	n.a.	3097
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	867	726	n.a.	4098
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	83,4	83,3	67,8	87,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	72,9	68,0	68,0	41,1
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	83,0	83,8	87,4	84,2
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	79,8	80,1	80,5	70,3

Индикатори на социалното развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	-5,9	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	0,6	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,08	3,79	3,65	3,93
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	27,5	25,8	25,3	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	86,4	85,3	82,1	90,7
Средна продължителност на живота (години)***	72,4	71,2	70,8	71,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,4	86,7	90,3	93,5
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1930	1916	1859	1678
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	9,4	9,5	11,3	11,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	7,7	9,5	6,7	11,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	64,8	62,6	n.a.	74,8
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	420	403	n.a.	445
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	76,1	72,8	n.a.	74,0
Посещения в кината на хиляда души от населението	14	53	70	590
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	285	419	527	3739

* Данните за 2022 г. са включени в изследването от 2023 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2022/23 година, а матурите са проведени през 2023 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.